

tam mi vtonilo je srcé,
z menoj gre zla melanholija;
odslej brez vesla sem čolnar,
kam val me vrže, ni mi mar!
18. junija 1916.

Fr. Rojec.

ODLOČITEV?

Listi javljajo: »Giornale d' Italia« (glasilo italijan. ministra zunanjih del) piše: Odločitev v svetovni vojni se je začela na vseh frontah. Prihodnja dva meseca utegneta prinesiti odločitev v svetovni borbi. Udarila je ura rešitve. Usoda četverozveze bo tudi usoda Italije. — Iz Genfa pišejo: Švicarski listi potrjujejo, da je Briand v zbornici določil končni termin za žrtve Francije na konec avgusta. — Iz Stockholma poročajo: Nevtralna konferenca za trajno posredovanje je dala pobudo, da se dne 1. avgusta — na drugo obletnico svetovne vojne — priredi veliko mirovno demonstracijo, ki bi obsegala vse dežele. Parola bo ta: »Nikar še eno zimo vojne!« Evropske in ameriške nevtralne države naj zahtevajo od vojujočih, da naznanijo svoje mirovne pogoje. Ta dan naj se vrše zborovanja, sprevedo, božje službe, po vsem nevtralnem svetu naj vse delo počiva za pet minut. Ob 10. uri dopoldne naj se ustavi ves aparat civilnega življenja; celo vsak železniški vlak naj se ustavi sredi vožnje, da se tako izrazi splošna zahteva po miru. Razne dežele so se že izjavile za to akcijo.

ČASOPIS ZA RUSKE UJETNIKE V MONARHIJI.

Na Dunaju je začel izhajati tednik v ruskem jeziku pod naslovom »Nedelja«, ki mu je urednik rusnik Hugon Nagele. List je namenjen ruskim vojnim ujetnikom.

KULTURNO DELO C. IN KR. VOJAŠKE UPRAVE NA RUSKEM POLJSKEM.

Apostolski vojni vikar c. in kr. armade in mornarice, škof Emerik Bjelik, ki je meseca maja tekočega leta prepotoval zasedeno ozemlje Poljske, poroča o velikem kulturnem delu tamkajšnje c. in kr. vojaške uprave. Iz njegovega obširnega poročila posnemamo le odstavek glede šolstva: Temeljito delo je opravila vojaška uprava na polju šolstva. Kakor znano, so morale biti pod rusko vladavo vse javne šole ruske; tudi v privatnih (verskih) šolah je moral biti učni jezik ruski, poljščina pa le učni predmet. C. in kr. vojna uprava je z enim mahom izpremenila vse ruske ljudske šole v poljske, in dočim je imela prej vsaka občina z 20 do 30 vasmí le po eno ljudsko šolo, ima sedaj že vsaka občina po več ljudskih šol, tako da je sedaj na Poljskem približno 1400 ljudskih šol s 1800 učnimi osebami. Seveda se je primerno zvišalo tudi število šoloobiskujočih otrok. Da se odpomere pomanjkanju učiteljev, so se uvedli nadaljevalni tečaji. V Jedrzejowu so ustanovili moško učiteljsko, v kratkem otvorijo tudi žensko. V Kielcah so otvorili prvi razred javne gimnazije. Za srednjošolsko izobrazbo skrbe doslej večinoma še zasebni zavodi, ki jih vojaška uprava obilo podpira.

NOTRANJI SLUŽBENI JEZIK NA ČEŠKIH SODNIJAH.

Višje deželno sodišče v Pragi je vsem sodnijam praškega nad sodišča pred nekaj časa vnovič resno zabičalo, da v službenem razmerju te oblasti stoječih uradnikov, nastavljenecv in slug v njihovem osebnem razmerju do službene gosposke ni smatrati za stranke in da se mora v tem oziru rabiti izključno nemščina kot notranji službeni jezik.

RAZDOR V MADŽARSKI NEODVISNI STRANKI.

Iz te stranke je doslej izstopilo 27 poslancev. Vodja teh poslancev, ki se hočejo konstituirati samostadno, je grof Michael Karoly. Ta je zdaj z ozirom na razkol obelodanil pojasnilo o denarju, ki je bil zbran v Ameriki za volitve na Ogrskem. Grof Karoly piše: Ta denar je dan izključno meni na dispozicijo. Naložen je na dobrem kraju na moje ime in ga ne more nihče doseči. Sam razpolagam s tem denarjem in lahko z njim storim, kar hočem. Seveda ga bom porabil za namen, ki je zanj bil darovan, namreč za pridobitev splošne volilne pravice in za demokratiziranje Ogrske. — O programu nove madžarske neodvisne stranke poroča kor. urad iz Budimpešte 18. t. m.: Nova (Karolyjeva) neodvisna stranka osemindesetnikov objavlja svoj program. Stranka stoji na stališču personalne unije, priznava pa v pragmatični sankciji določeno obveznost vzajemne obrambe. Nadalje zahteva samostojno ogrsko armado in narodno brambno organizacijo na podlagi honveda in črne vojske, splošno volilno pravico, obnovo tiskovne, društvene in zborovalne svobode, samostojno carinsko ozemlje, samostojno ogrsko državno banko, obsežno narodno zemljiško reformo, intenzivni razvoj ljudskega šolstva. Glede Hrvatske želi nova stranka ohraniti bratsko (= nagodbeno) razmerje.

MAJOR MORATH O POLOŽAJU.

Iz Berlina poročajo: Major Morath piše v »Tageblattu«: Nazoru, da ginejo ruske sile, morem le pogojno pritrčiti; po naravi se namreč pomnoži ruska armada od časa do časa za nekaj milijonov novih čet. Izključeno pač ni, da potem, ko se

bo razbil novi ruski parni valjar in se vrge med staro železo, napoči na vzhodu daljši odmor bojev in da zadobi takrat misel na miru kako obliko. Mogoče je misliti, da bodo ginile angleške sile, ker Angležem ni na tem, da bi sami s svojo silo zmagovali. Drugih posledic zdaj ne kaže izvajati iz sedanjega položaja vojske.

PADLI ČEŠKI UČITELJI.

V poročilu tajništva češke učiteljske Zveze čitamo, da so padli v prvem letu vojne na bojišču 103 češki učitelji, v drugem letu vojne pa je padlo 106 čeških učiteljev — skupaj torej 209. — Bodi čast spominu v naših srcih tem junaškim češkim tovarišem, ki so svoje življenje darovali cesarju in domovini!

ITALIJANI VZTRAJAJO OB SVOJIH ZAHTEVAH.

Korespondenčni urad poroča: V »Journalu« nastopa Caburi proti stališču urednika inozemskega oddelka lista »Times«, Steeda, v jugoslovanskem vprašanju in ga svari, da naj ne pripoveduje zmernosti sami Italiji, temveč tudi Sloveniji. Caburi se ne da ostrašiti po angleških grožnjah, da bi se Slovani, če bi jim Italijani hoteli zgraditi pot, vrgli v naročje Nemcem. Caburi meni, da bi znali to napraviti tudi Italijani, če bi se ne dosegel sporazum. Italija mora vztrajati na nadvladi v Adriji, zakaj samo v tem slučaju bi se mogla neovirano razširjati na vzhodu. Kdor je v posesti vzhodne jadranske obali, je gospodar vrat na vzhod. Ta vrata morajo biti italijanska. Italija je pričela vojno zaradi teh vrat, in če bi ne bilo te težave med Italijo in Avstro-Ogrsko, bi se bilo lahko sprazumeti. Kako so mogli Jugoslovani zahtevati, da naj bi se Italija odrekla ravno tistemu, kar naj bi bil dobiček njene vojne? Dokler so samo nekateri hrvatski vročekryneži stavili svoje zahteve, da bi sevali spore v dunajskih interesih, se ni bilo treba razburjati zaradi teh zahtev. Sedaj pa, ko so prijatelji Italije v inozemstvu priredili takim zahtevam, se ne čuti samo krepko razočaranje, ki sili Italijane, da protestirajo najodločneje. Italijanski vladi in italijanskemu narodu se ne sme zgoditi krivica, da bi ju smatrali za sposobna, da bi se odrekla taki zahtevi. Če bi Jugoslovani prelistali italijansko zeleno knjigo, bi videli, kaj vse je Italija zaradi miru zahtevala, od Avstro-Ogrske. Potem bi pa tudi umeli, da ima Italija po vseh vojnih žrtvah sedaj pravico, da zahteva več kot pa tedaj. Jugoslovani naj bi si torej ne delali nikakršnih iluzij o tem. Trsta, Istre, Reke in Zadra bi Italija ne mogla izročiti. Urednik lista »Times« za inozemstvo bi storil prav, če bi prepričal o tem Jugoslovane. — »Reichspost« piše z ozirom na zgorajšnje prekeranje med Italijanom in Angležem: »Prepir tatov za našo zemljo nam vnovič odkriva njeno vrednost.« Nadalje prinaša, kar je pred kratkim časom pisal francoski »Matin«: V Avstriji je narodna skupina, katere razmerje do Italije je posebno kočljivo. To so Jugoslovani. Naj bodo zahteve te skupine take ali take, toliko stoji, da mora Italija v skupnem interesu zaveznikov in za ohranitev miru ohraniti popolno nadvlado v Adriji. Najvažnejše je to, da se v bodoči Evropi napravi močne zavore pred nemško nevarnostjo. Upoštevajoč te višje ozire, pri čemer pa nismo zavrgli stremljenj junaških Srbov, smo zadnjič zapisali: »Jugoslovanska skupina je poklicana, da pomnoži odškodnino, ki jo

ima Srbija dobiti v toliki meri, kakor jo bo dopuščala organizacija prihodnje Evrope, ki zahteva absolutno gospodarstvo Italije nad Adrijo. Več članov društva »Dan-te Alighieri« nam je 19. marca iz Rima poslalo svoje nazore o jadranskem vprašanju. Pravijo, da je posebnega strateškega interesa želja Italije, da dobi Istro in njena mesta do nekaj km južno od Reke, t. j. do čeri Sv. Marka in Dalmacijo z otoki in obalo do Neretve.«

VOJNI SMOTER NEMŠKEGA KANCLERJA.

Na Nemškem je vnovič vstala huda nevihta. Od raznih strani zahtevajo, da naj se dovoli razpravljati o vojnih smotrih. Razni krogi so odločno proti »slepemu« zaupanju v kanclerja. Nacionalisti mu očitajo, da je označil nemške vojne smotre amo v negativni, ne pa tudi v pozitivni smeri, in zato bi skoraj dvomili o »odločni volji za zmago«. Kancler se vneto brani v svojem glasilu in pravi med drugim: »Ali je res mehkužnejš in politik slabotnih možgan tisti, ki drugače misli kakor šestero gospodarskih zvez? Ali je reš to pravo znamenje poguma in nadkriljujočega spoznanja, če poveš smotre, ki so glede možnosti še negotovi, glede koristnosti pa sporni in dvomljivi? Vsekakor naš veliki mojster v državniški umetnosti vrednosti svojih mirovnih sklepov ni meril nikdar zgolj po velikosti pridobljenega ozemlja in zato tudi nikdar ni izkušal prikopiti državi tujih, samostojnih narodov, ampak jedro njegovega dela je bilo: »Kako najbolj kmotrno in trajno napravim svojo nemško domovino složno, krepko in tako, da je ne bo mogoče napasti v prostem razvoju njenih sil?«

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA »RDEČI KRIZI« IN DRUGE VOJNOPOMOŽNE SVRHE.

Ob sklepu šolskega l. 1915/16 so darovali učenci okol. deške lj. šole v Celju v prilog »R. k.« 70 K 96 h; učiteljica Maierjeva iz Bukovja od družbene zabave 200 K; prireditvev otroškega vrta CMD na Savi na Jesenicah 25 K 72 vin.; tedenska darila učencev po poštni hranilnici 20.340 K 14 vin., neposredno 12.395 K 03 vin. = 32.735 K 17 vin.; pripravjalnica za srednje šole v Trstu 110 K in 540 K = 650 K; prireditvev CM otroškega vrta v Kolonji 216 K 22 vin.; uprizoritev tovariša A. Kosija igre »Iz dni skrbi in žalosti« na Brezjah 147 K; šolsko vodstvo v Metliki čisti donos patriotične priredbe učencev predmestja Hrib 12 K; vodstvo ljudske šole v Bazovici 12 K 76 vin.; otroški vrtec v Sv. Križu pri Trstu od svoje priredbe 230 K; učiteljsko osobje videmske šole namesto venca na krsto gosp. Jos. Gomilška, nadzornika južne železnice 10 K; skupaj 34.309 K 83 vin. V zadnji števil. izkazanih 139.471 K 96 v. Danes izkazanih 34.309 « 83 « Dostej nabranih 173.781 K 79 v.

IV. VOJNO POSOJILO.

Na slovenskem Štajerskem so potom šolskih nabiralšč po prizadevanju in agitaciji slovenskega učiteljstva dalje za IV. vojno posojilo podpisali: Braslovče 56.000 K; Dobova 11.000 K; Hajdina — še 14.000 K; Ptuj okolica 19.000 K; Vičina — še 20.000 K; Pišeče 8.000 K; Radvanje 26.000 K; Polskava 10.500 K; Slivnica 11.000 K; Leitersberg-Krčevina 14.500 K; Tezna — še 10.000 K; Pobrežje 70.000 K; Muta 10.500 K; Trbovlje 12.000 K; skupaj torej še 292.500 K.

besedam, namenjenim nepoznanemu piscu. Josip Steinberger je bil tudi zvest sotrudnik našega mladega narodnega odra. Pohvalo, ki jo je drugodi sprejemal kot nepoznan le takorekoč na tihem, je žel tu vedno glasno in nedeljeno. Za burke ni maral, zato pa je živel z vso svojo dušo in z vsem svojim telesom v dramí »Žetev«, »V znamenju križa«, »Ben Hur« in cela vrsta drugih, zlasti pa »Quo vadis«, so pokazale vso njegovo veliko zmožnost. V »Žetvi« kot knjigovodja prvič na odru je presenetil, ko pa je sodeloval zadnjič kot Petronij v »Quo vadis«, je strmel slehri poldrugotisočglave množice. Sijajni nastop je pričaral takrat na oder Petronija v tako verodostojni obliki, da je vcelo iz vsega res nekaj, enako dnevom velikega rimskega požara. Dasi obdan z najboljšimi naših domačih igralcev, ga niso spravili oni do popolne veljave, marveč on njih in jih še daleč prekašal ves večer, čeravno je dramizacija »Quo vadis« priznana ena najslabših. Od prvega vstopa na oder, pa tja do svojega zadnjega prizora — umirajočega — je bil pravi, veliki Petronij blaznega svojega cesarja - Nerona...

Jos. Steinberger je vkljub svoji težki, zavrtni bolezní končal malone vse študije učitelja. Imel je maturo, sposobnostni in meščansko-šolski izpit, vse troje z odliko. A hrepenel je v tem oziru še dalje in sigurno bi bil dosegel vse... Razumel je poleg slovenščine in nemščine oba ostala glavna jugoslovanska jezika, razumel je ruski in tudi precej francoski, angleški in laški. Kratko: bil je izreden talent in menda ravno zato je moral leči tako zgodaj, tako prerano v grob. Saj je prokletstvo usode, da morajo ravno najnadarjenejši podleči v največjem številu, preden sploh pride njih nadarjenost da prave veljave. Josip Steinberger ostavlja mater in zaročenko. Vemo, da zanje ni tolažilnih besed v tej neizmerni boli in togi, kakor jih nimamo niti sami zase. Prepričani pa naj bodo oni, kakor smo to tudi mi, da mu je danes po tako nukepolnem življenju lahko. Duha njegovega je zagnil mrak večnosti, tam pa ni ne sanj ne trpljenja ne bridkosti... Naj počiva!... Ivan Skvarča.

Julij Friedl.
Kakor vedno, tako tudi sedaj... Črni, grozeči oblaki, hipoma svetli žarek, moreč blisk in — vitka jelka pade ječaje na tla. Gozd se pa čudi, šepeta: priroda, kako moreš je uničiti lastno bitje, lastni umotvor?... Nisem se sramoval vroče, vroče solze ob pretočni novici, in na trepetajočih ustnah so vstajali spomini... Julij, ali je res? Kaj si nam naredil, saj si komaj začel živeti! Leta 1894. si zagledal luč sveta pri Sv. Barbari v Halozah. V desetem letu tvoje starosti ti je umrl ljubeči oče, in z materjo si se potem preselil v Maribor, da v c. kr. vladnici tamošnjega učiteljskega dovršiš ljudsko šolo. Nisi izbiral dolgo poklica, posnemal si pokojnega očeta, pričel z učenjem v pripravnici, s pridnim učenjem si služil prvi denar in olajšal s tem breme ubogi materi, ki je prišla v Maribor z nepreskrbljenimi otroki. Kakšno veselje si naredil naši dobri mami s svojim zrelostnim izpitom leta 1913! Prvo

leto si služboval v Slivnici pri Mariboru, nisi se mogel ločiti od matere in vzel si jo s seboj. Kako radi so te imeli Slivničani, pričajo sedaj neštete solze. Črna zastava na ljudski šoli v Slivnici pa govori mimogredočim: Ljubil je svoj poklic, ljubil je svojo domovino in to je pokazal s svojo hrabro, častno smrtjo. Moj ljubi Julij, na tuji, sovražni zemlji, hvala ti in počivaj mirno! Srce, ki je našlo večno spanje in mir, je bilo dobro — junaško. Prva bolest, ki jo je naredilo svojcem, je bila — da je nehala utripati! Okrašeno gomilo krije najboljšega sina, najzvestejšega tovariša in prijatelja, junaka-brata. Solze ljubezni in spoštovanja so rosile na tvoje padlo telo! Julij, tebe ni več! Živel pa bo trajno spomin, tvoja dela — in ljubezen!

Naročajte in širite naš list!

V zadnji štev. izkazanih	1.932.800 K — v.
Danes izkazanih	292.500 « — «
Skupaj IV. vojno posojilo	2.225.300 K — v.
DENARNI USPEH DELA SLOVENSKEGA UČITELJSTVA V DOBI VOJNE DO DANES.	
Za »Rdeči križ« itd.	173.781 K 79 v.
III. vojno posojilo	274.148 « 69 «
IV. vojno posojilo	2.225.300 « — «
Srednje šole	29.704 « 58 «
Končna vsota	2.702.935 K 06 v.

Za skupno delo.

— »Edinost« je v svoji 196 štev. z dne 16. t. m. objavila tudi vse odgovore, ki jih je dobilo vodstvo Zaveze in ki smo jih mi priobčili v zadnji številki. »Edinost« je edini slovenski učiteljski list, ki je posvetil hvalevredno pozornost temu našemu važnemu in pomembnemu koraku. — Odgovor Slomškove Zveze je objavilo tudi nje glasilo »Slovenski učitelj«, oklica samega pa ne. Kakor čujemo, v se članstvo Slomškove Zveze ne odobrava odklonilnega stališča, ki ga je v tem vprašanju zavzelo vodstvo. — Vzlic temu negativnemu odgovoru poudarimo pogumno na uspešno skupno delo. Kdaj se vrši prvi sestanek, danes še ne vemo; a pripravljeni smo nanj. Naj živi sreča junaška?

VOJAŠKE SLUŽBE OPROŠČENIM UČITELJEM

(Ljudskošolskim in srednješolskim) za čas glavnih početnic ni treba pod orožje, ako so zaradi pouka oproščeni na »nedoločen čas«. Tako je sporočilo graško c. in kr. vojaško poveljstvo štajerskemu deželnemu šol svetu.

Jakob Dimnik.

Ob šestdesetletnici njegovega rojstva.

Dne 3. avgusta t. l. praznuje naš ljubljanski tovariš Jakob Dimnik šestdesetletnico svojega rojstva. (Rojen je bil dne 3. avgusta 1856. na Jaršah pri Ljubljani.)

Dovolj povoda imamo, da se spominjamo tega njegovega rojstvenega jubileja. Saj je bil tovariš Dimnik urednik našemu listu od 1894. do 1903. leta, a njegov sodružnik je od začetka svojega učiteljevanja (l. 1879.) pa do današnjega dne. Nbroj je člankov, razprav in notij, ki jih jih napisal za naš list. »Učiteljski tovariš« ga šteje med svoje najmarljivejše, najzvestejše in najvztrajnejše sodružnike. Dimnikova zasluga je, da se je naš list iz »nejšnjih ozkih mej pospel na odločno stališče neustrašenega branilca pravic učiteljstva, zagovornika naših težej, pospeševalca stanovske zavednosti in organizacije ter tako posredno in neposredno uspešnega propagatorja našega narodnega šolstva. Naš list je potegnil vse zavedno slovensko učiteljstvo za seboj — kakor beseda, govornica iz njegove duše, dolgo — predolgo neizgovorjena. Sedaj stoji jasna pot pred nami; še vedno je težko hoditi po njej; toda vemo, da drži pot k bodočnosti našega stanu, ki bo taka, kakršno delo in trpljenje preteklosti in sedanjosti zasluži!

Dimnik je sodružnik vsem drugim listom naše organizacije: Popotniku, Zvončku, Naši Bodočnosti in Domačemu Ognjišču; temu je bil tudi prvi urednik. Izšla so nekatera samostojna njegova dela; n. pr.: Domača vzgoja, Avstrijski junaki, Slavoj in Ljudmila, Pripovedke iz avstrijske zgodovine. Vrhutega je dopisnik drugim, učiteljstvu prijaznim listom, ki jih obvešča o našem delu ter govori moško besedo v prid stanu in šoli. (Glej Glaserjevo »Zgodovino slovenskega šolstva«, IV. del, str. 310 in 311!)

Nič manj uspešno kakor Dimnikovo književno delovanje ni njegovo delo v naši stanovski organizaciji. Deluje v upravnem odboru naše Zaveze, v odboru Deželnega slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani, Vdovskega učiteljskega društva, kot blagajnik ves čas od ustanovitve (l. 1895.) v Učiteljskem konviktu, v odboru Jubilejske Samopomoči, v nadzorstvu Učiteljske hranilnice in posojilnice ter

Učiteljske Tiskarne, kot predsednik Ljubljanskega učiteljskega društva, v odboru Slovenske šolske Matice (kot blagajnik), v odboru Narodne Šole; on je organiziral tudi »Učiteljski gospodarski program«, ki donaha Učiteljskemu konviktu vsako leto lepe dohodke, ter stalno razstavo učil, ki je nekak šolski muzej v malem na Dimnikovi šoli v Komenskega ulici...

Jakob Dimnik je dovršil ljubljansko učiteljsko l. 1879., usposobljenostni izpit je napravil l. 1883., definitivno pa je bil nameščen l. 1885. Največ svoje službene dobe je prebil v Postojni, kjer si je izbral tudi družico življenja, ljubeznivo in gostoljubno gospo Josipino iz ugledne ter narodno zavedne rodovine Kraigherjeve. V Postojni, kjer je bil med prvimi organizatorji učiteljstva v ondotnem okraju, je moral veliko pretrpeti ob tedanjih, Slovincem sovražnih političkih razmerah. Iz Postojne je prišel v Ljubljano na II. mestno šolo, potem pa na I. mestno, kjer je sedaj stalni nadučit. in vod. Poleg tega je vodja trirazredne obrtne nadaljevalne šole za mehansko-tehniške obrti; vodja trirazredne trgovske gremialne nadaljevalne šole; ud c. kr. mestnega šolskega sveta; ud kura-torija mestnega dekliškega liceja; ud kura-torija slovenske trgovske šole; ud šolskih odborov za obrtne in trgovske nadaljevalne šole. Občinski svetnik deželnega stolnega mesta Ljubljane je nepretrgoma že od l. 1896. ter je obenem načelnik njegovega šolskega odseka. Bil je tudi delaven član odbora Slovenske Matice...

Učiteljsko društvo za postojnski okraj ga je izvolilo za svojega častnega člana. Hrvatski pedagoško-književni zbor ga je imenoval za svojega pravega člana, Češka učiteljska Zveza pa za svojega dopisujočega člana.

Tovariš Dimnik se redno udeležuje vseh učiteljskih priredb in zborovanj. Menda ni niti ene Zavezine kupštine, ki bi ji Dimnik ne prisostvoval. Nešteto je potov in intervencij, ki jih je storil v korist premnogim tovarišem in tovarišicam, držeče se gesla: Naj ne ve levica, kar da desnica! — Prijateljske vezi, ki ga spajajo s slovenskim učiteljstvom, so razpletene širom slovenskega ozemlja.

Simova Slavoj in Ivan (ta v vojni službi) sta mu učitelja v Trstu; Stanko, inženir-poročnik, je na ruskem bojišču. Hčerka Radica poživlja prijazni, gostoljubni dom. Bog živi to dobro, pristno slovensko hišo!

Iz vsega tu navedenega je razvidno, da ni tovariš Dimnik vso dobo svojega učiteljevanja počival niti eno uro: izpolnil je čas, poklic in zaupanje v najvišji meri in storil je več, kakor mu je veleva! Lahko nam služi za zgled neumornega kulturnega delavca in učiteljskega organizatorja. Mnoge naše naprave, ki jim je on kumoval in ki jih vodi z večšo in previdno roko, bodo šele prav cenili znanjci, ki bodo na naporih, bojih in osnovah preteklih in sedanjih dni uživali lepše čase — dediščino naše ljubezni in našega trpljenja! Pa tudi naše trdne vere, da hodimo pravo pot značajnosti in stanovske zavednosti!

Jakob Dimnik je nepodkopen značaj, najzvestejši tovariš, ljubezniv, zabaven družabnik — učitelj od nog do glave! Za vse, kar je za naš stan in za naše šolstvo storil doslej dobrega, smo mu od vsega srca hvaležni. Čestitamo mu k rojstveni šestdesetletnici v imenu vse naše organizacije, v imenu vseh naših somišljenikov, kličeč mu, naj ostane na duši in telesu z mladeniško navdušenim srcem čil in zdrav še mnogo let! Na zdar!

DNEVNA ZAVETIŠČA.

Glede uvedbe in organizacije dnevnih zavetišč sta izdala ministrstvo ukaz z dne 12. junija 1916, št. 1944, in deželni šolski svet odlok z dne 15. junija 1916, št. 2958. V teh se naroča šolskim vodstvom v krajih z nekmetiškim značajem prirediti dnevna zavetišča za šoloobvezno mladino, ki je čez dan brez primerne nadzorstva. Šolskim vodstvom je dana na razpolago v izvršitev teh ukazov tudi policijska in sodna oblast. Starši kakor tudi otroci, ki bi se tozadavnim ukrepom ne pokorili, bodo kaznovani in prisiljeni k obisku zavetišča.

Draginjske doklade češkemu učiteljstvu.

Praga, 20. julija 1916.

Po uspešnih pogajanjih z vlado je deželna upravna komisija za Češko na svoji seji dne 12. t. m. sklenila, da dovoli pričo izrednih draginjskih razmer češkemu

učiteljstvu za leto 1916 daljne ugodnosti, veljavne od 1. januarja t. l. dalje, in sicer:

1. Tistim članom učiteljskega stanu, ki so vpokojeni ali ki so po 1. januarju 1914 stopili v pokoj, se dovoli na podlagi dosedanjih izrednih dokladov posebna pokojninska doklada.

2. Sedanjim posebno mnogobrojnemu substitutum se takozvana izredna doklada izplača v isti višini in pod istimi pogoji, kakor jim je bila dovoljena pred izbruhom vojne.

3. Vsemu ostalemu učnemu osebju se izplača izredna draginjska doklada v višini ene devetine doslej izplačanih vojnih draginjskih dokladov.

Priznati je treba, da ima naša deželna upravna komisija — kakor se je to pokazalo tudi v Istri — mnogo smisla in srca za materialni položaj učiteljstva. Tudi drugod bi bilo za učiteljstvo (in za marsikaj drugega) bolje, ako bi njega usodo imele take upravne komisije v rokah.

Naj še povem, da češko učiteljstvo z občudovanjem in priznanjem gleda na ogromno vsestransko delo slovenskega učiteljstva v dobi vojne, ki o njem tako vestno poroča »Učit. Tovariš«. Vprašujemo se radovedno, kako vam vrnejo in poplačajo to uspešno delo?

C. KR. DRŽAVNA OBRтна ŠOLA V LJUBLJANI.

Izvestje o šolskih letih 1914-15 in 1915-16 kaže, da je bilo na tem zavodu devet oddelkov, in sicer: stavbna obrtna šola, delovodska šola, šola za mehansko-tehnične obrti; delovodska šola za elektro-tehniko, mojstrska šola za stavbno in pohištveno mizarstvo, strokovna šola za lesno in kameno kiparstvo, posebni tečaji za obrtnike, javna risarska in modelirska šola, ženska obrtna šola in tečaji za izobrazbo učiteljstva na obrtnih nadaljevalnih šolah. Na zavodu je bilo poleg ravnatelja 18 profesorjev in učiteljev, 4 učiteljice, 4 delovodje in 2 pomožna učitelja. V nekaterih oddelkih zaradi vojne sploh ni bilo pouka. Risarska in modelirska šola je imela 69 učencev, ženska obrtna šola 35 učenk. — Uradno naznanilo pravi, da se odpravi prihodnje šolsko leto na c. kr. državni obrtni šoli v Ljubljani dne 16. septembra. Pouk se prične za sedaj sigurno samo na oddelkih: Strokovna šola za kiparstvo, ženska obrtna šola in javna risarska šola. Obrtni šolski poslopje večinoma vojnim namenom, je pouk v ostalih oddelkih (mojstrske šole za mehansko-tehnične obrti in za elektrotehniko, stavbno-obrtna šola, mojstrska šola za mizarje, specialni kurzi) še negotov in se morebitni pričetek objavi pozneje.

Vsakemu svoje!

V zadnji številki smo omenili, da je imel okrajni (mestni) šolski svet v Brnu sejo, ki jo je prvič vodil novo izvoljeni župan Shmitzler, po rodu Nemeč in znan po svoji izjavi za mir med narodi, kakor smo to že prej poročali. Ta seja se je vršila v sredo, dne 21. junija t. l. Župan je nagovoril člane šolskega sveta v korektni češčini, naglašujoč, da bo v enaki meri pospeševal nemško in češko šolstvo v Brnu ter da si bo sploh prizadeval delovati za ublaženje nar. nasprotstev. Nato je dvorni svetnik Podbrsky v imenu češke javnosti izražal zaupanje v dobre namene gospoda župana ter je izrazil nado, da novi župan ne bo odtezal češkemu šolstvu svoje pomoči.

K temu razveseljivemu dejstvu pripominja »Edinost« z dne 3. julija 1916, št. 183: »Kako blagodejno pomirjevalno kontrastirajo take izjave s tistimi eksaltiranih glav, ki morajo le vznemirjati in netiti medsebojno nezaupanje, ki je vir neprestanega konflikta in poostrovanja razmerja med narodi. Če bi se odločilni faktorji v vseh narodno mešanih krajih ravnali po vzvišenem načelu, da imajo tudi manjšine pravico do zvestobe in ljubezni napram lastnemu narodu, da imajo tudi one pravico do samosvojega narodnega življenja in v ta namen predvsem do svojega narodnega šolstva: bi avstrijski narodnostni problem takoj izgubil na tisti dozvedni nerazrešljivosti. Izvajanje principa »vsakemu svoje« ustvarja prijatelje in sodelavce za skupno korist.«

Saj ni treba nič drugega, nego da se v vsakem primeru in ob vsaki priliki natanko izvaja v praksi določba člena XIX. državnega osnovnega zakona, pa bo prepojilo vse avstrijske narode čuvstvo zadovoljnosti, ko bodo lahko na temelju svojega narodnega šolstva gradili svojo kulturno moč in veljavo. — Kakor je Avstrija močna in nepremagljiva na zunan, tako se utrdi tudi njena notranja kultura in gospodarska sila, ko bodo po vojni vsi narodi tekmovali med seboj, ne pa drug drugega zatirali.

Književnost.

OBVESTILO IN NAROČILO POVERJE-NIKOM SLOVENSKE ŠOLSKE MATICE.

Zaradi vojnih razmer bodo prejeli društveniki tudi letos samo dve knjigi, in sicer 3 del ravnatelj Bežkovega »Vzgojeslovja« in »Letopis« za leto 1915. »Vzgojeslovje« je že dotiskano. Posamezni snopič »Vzgojeslovja« veja 2 kroni; vsi trije snopiči skupaj broširani se dobe za K 4 60, lično v platno vezani pa za 5 kron. Knjiga se bo rabila kot učna knjiga in se je že predložila v odobrenje. Veliko poverjenikov se še ni odzvalo prevzeti dolžnosti; prosimo jih, da takoj pobero članarino, zakaj knjige se bodo začele kmalu razpošiljati. Stvar je nujna, zato hitro na delo za dobro stvar! Odbor.

Srednješolske vesti.

GORIŠKE SREDNJE ŠOLE.

Kaj bo z njimi v prihodnjem šolskem letu? V minulemu letu 1915-16 ni bila zaradi vojne nobena teh šol otvorena, ne gimnazija, ne realka, pa tudi moško in žensko učiteljske ne. Dijaki, ki niso bili poklicani k vojakom, so se pač deloma vpisali po drugih zavodih, deloma pa so jih starši potrebovali doma in čakali, da se šole zopet kmalu na svojem mestu ali v bližini otvorijo. Tako je minulo leto 1915-16 v negotovosti in pričakovanju, kdaj in kje se pouk zopet začne. Toda kaj bo v prihodnjem šolskem letu? Starši goriških učencev že nestrpno čakajo, kaj misli šolska oblast za prihodnjo jesen ukreniti. Saj imamo vendar deželni šolski svet goriški zato, da pravočasno ukrene, da ne bo toliko učencev brez pravega pouka. Naj se skličejo zopet redne seje deželnega šolskega sveta, da bodo mogli zastopniki dežele in učiteljstva vladi razložiti želje prebivalstva. Zdaj že menda eno leto ni bilo redne seje. Starši dijakov vse drugače lahko poskrbe za vzgojo svojih otrok, ako pravočasno zvedo, ali se bo pouk na goriških šolah zopet pričel in kje se bo vršil. Za dijake-begunce italijanske narodnosti na Dunaju sta se deželni glavar goriški in pa notranje ministrstvo jako zavzela. (Primerjaj notico v »Tagespošiti«, št. 180, z dne 1. julija 1916.) Tudi slovenski goriški dijaki prosijo nekoliko ozira.

Nemški srednješolski učitelji v vojni službi v Avstriji. Do konca marca t. l. je bilo v vojni službi 2005 avstrijskih srednješolskih učiteljev in ravnateljev. Oproščenih vojaške službe je bilo 612 profesorjev in suplentov, da se je mogel pouk vsaj deloma redno vršiti. Od teh 2005 učnih oseb je bilo 211 enkrat ali večkrat ranjenih, 144 ujetih, 16 jih pogrešajo, 148 (to je 7%) pa jih je padlo na bojnem polju ali pa so umrli na dobljenih ranah. Odlikovanih je bilo 365 profesorjev, ki so dobili 425 odlikovanj. — Statistika o slovenskih srednješolskih učiteljih v Avstriji nam ni znana. Morda nam jo sporoči društvo slovenskih profesorjev. Vsekakor bi bila tudi ta statistika zanimiva.

Dijakom slovenskih beguncev priporoča »Edinost« c. kr. drž. višjo realko v Idriji na Kranjskem, na kateri se tudi med vojno ni pouk pretrgal in torej dijaki nobenega leta ne izgube. Ker je Idrija rudarsko mesto, dobe dijaki že v realki upogled v svoj bodoči poklic. Življenje je zmernih cen, skrbi se za večš pouk, ki z zanimivim predavanjem učenca ne odbija, temveč za predmet pridobiva, in je zavod na Notranjskem in Primorskem splošno znan. Zato ga tudi na tem mestu priporočamo vsem onim, ki žele pohajati edino slovensko srednjo šolo za realne predmete. Po vojni bodo ravno taki dijaki najprej dosegli svoj smoter!

Odprava deželne italijanske realne gimnazije v Pazinu. Uradno poročajo: C. kr. državna realna gimnazija za laških učnim jezikom v Pulju, ustanovljena leta 1898, a izpopolnjena leta 1914-15 z otvoritvijo osmega razreda, in c. kr. državna gimnazija v Kopru, tudi za laškimi učnim jezikom, zagotujeta popolnoma potrebi srednješolskega poučevanja v Istri. Nadaljni obstanek deželne realne gimnazije s 7. razredi v Pazinu se ne zdi zaradi tega nič več potrebnim, kakor potrjuje to tudi pojava hiperprodukcije srednješolskih dijakov, ki se opaža zadnja leta v deželi, od katerih so mnogi dokončali, a mnogi zopet ne dokončali nauk. Ker se znatni stroški, potrebni za vzdrževanje tega zavoda, ne zde nič več opravičenim, je sklenila deželna upravna komisija, da se imenovani zavod odpravi koncem tega šolskega leta, t. j. z dne 15. septembra 1916. Deželna upravna komisija bo vzela v pretres vprašanje ustanovitve nižje poljedelske šole v Pazinu. — Predsednik: Lasciac m. p.

Osebnost vest. Pravi učitelj Adolf Robida na II. državni gimnaziji v Ljubljani je dobil naslov profesorja.